जेन गुडॉल

पुस्तकाबद्दल

लहानपणापासूनच जेन गुडॉल यांना प्राण्यांबद्दल तीव्र आकर्षण होते. त्या घरी धुळीने माखलेले गांडूळ आणि अनोळखी कीटक आणत असत. आणि ती तिच्या आईला त्यांबद्दल विचारायची. लहानपणापासूनच, तिला जे काही सापडायचे किंवा समजायचे, ते ती लिहून ठेवायची. अगदी सुरुवातीपासूनच तिचा विश्वास होता की, मोठी झाल्यावर ती प्राण्यांसोबत काम करेल.

जेनचे स्वप्न साकार झाले जेव्हा तिला टांझानियाच्या जंगलात ओरंगुटानचा अभ्यास करण्याची संधी मिळाली, तेव्हा त्यासाठी त्यांनी तिला आधीस्वीकारणे आवश्यक होते. तिने धीराने वाट पाहिली, जोपर्यंत... माकडांना ती ओळखत आहे किंवा समजत आहे असे वाटले नाही. जेनने मोठ्या प्रेमाने त्यांची नावेही ठेवली: मॅकग्रेगर, टकला, वृद्ध माणूस; फ्लो, मोठे कान असलेली; आणि ऑली, विस्कटलेले केस आणि पांढरी दाढी असलेला. डेव्हिड, महाकाय गोलियाथ आणि उत्साही छोटी फिफि.

जेनने माकडांचा काळजीपूर्वक अभ्यास केला, आणि सर्व ती माहितीच्या नोंदी घेत असे. तिने अशा गोष्टी शोधून काढल्या ज्या यापूर्वी कोणालाही माहीत नव्हत्या. जगभरातील शास्त्रज्ञांनी तिच्या शोधांचे महत्त्वपूर्ण योगदान म्हणून कौतुक केले आहे. ती इतर प्राण्यांचा अभ्यास करत राहते आणि आपले नवीन शोध इतरांना सांगत असते.

जेन गुडॉल

एलेनोर कॉर

मराठी: अश्विनी बर्वे

"जेन, तू कुठे आहेस?" मिसेस गुडॉल आपल्या मुलीला हाक मारून म्हणाल्या." आता लपाछपी खेळायला खूप उशीर झाला आहे." त्या जेनला खूप वेळपासून हाक मारत होत्या.

पण चार वर्षांची जेन खेळत नव्हती.
ती शेजारच्या घरी होती. ती आपली माकडाची बाहुली, ज्युबिलीला घट्ट धरून कोंबड्यांच्या खुराड्यात शांतपणे बसली होती. त्या दिवशी, कोंबड्या अंडी कशी घालतात हे पाहायचे जेनने ठरवले होते. ती कित्येक तास वाट पाहत राहिली.

शेवटी एका कोंबडीने अंडे घातले. जेन काही काळासाठी तिने अंड्याच्या सुबक आकाराकडे आणि त्याच्या सुंदर चमकदार पृष्ठभागाकडे टक लावून पाहिले. मग घडलेला प्रकार आईला सांगायला ती धावत घरी गेली.

जेनचा जन्म ३ एप्रिल १९३४ रोजी झाला. ती तीन वर्षांची असताना, तिची धाकटी बहीण, जुडी, जन्माला आली. जेन चालायला लागली ती तिच्या आईला दाखवण्यासाठी घराबाहेरून सर्व प्रकारच्या वस्तू आत आणायची. कधी एखादा बेडूक, तर कधी एखादा कीटक, किंवा कधी धुळीने माखलेले गांडुळांचे घोळके. मिसेस गुडॉल जेनला या सर्व गोष्टी तपशीलवार समजावून सांगायच्या. आपल्या मुलींमध्येही तशीच जिज्ञासा असावी, अशी त्यांची इच्छा होती. जशी तिला स्वतःला निसर्गाची आवड होती, तशीच तुम्हीही जोपासा.

जेन आठ वर्षांची असे पर्यंत तिने इंग्लंडमधील बॉर्नमाउथ या किनारपट्टीच्या शहरात राहणाऱ्या आपल्या घराच्या परिसरातील वन्यजीवांबद्दल बरेच काही शिकून घेतले. दिवसा ती पक्षी आणि प्राण्यांचे काळजीपूर्वक निरीक्षण करून त्यांच्या जीवनशैलीचा अभ्यास करत असे. जे काही तिला दिसायचे, ते ती आपल्या वहीत काळजीपूर्वक नोंदवून ठेवत असे.

संध्याकाळ गोष्टी सांगण्यासाठी असायची. श्रीमती गुडॉल तिला तासनतास गोष्टी वाचून दाखवत असत. जेन रुडयार्ड किपलिंगच्या प्राण्यांच्या कथा आणि टारझनची साहसे ही तिची आवडती कथा होती. या कथा ऐकताना, तिला दूरवरच्या देशांची, वन्य प्राण्यांची आणि पक्ष्यांची स्वप्ने पडत असत.

जेन जसजशी मोठी होत गेली, तसतशी तिची आवड अभ्यासाकडून वन्यजीवनाच्या अभ्यासाकडे वळली. तिला त्याच्याबद्दल आकर्षण वाटू लागले. तिला घरात बसून राहणे अजिबात आवडत नव्हते. ती शाळेत जायची. तो अनेकदा वाटेत थांबायचा आणि कधीकधी ती एका नवीन पक्ष्याला पाहू लागते. कधीकधी ती नाचणाऱ्या खारीकडे एकटक पाहत असे. कधीकधी तिला शाळेला उशीर व्हायचा, म्हणून पहिला तास संपेपर्यंत ती कुठेतरी लपून बसायची. पण शिक्षकांची तिच्या टोपीवर एक नजर पडली. झुडपांमधून लाल तुरा दिसत होता.

शेवटी, मिसेस गुडॉल यांना जेनला सांगावे लागले की तिने अभ्यासाकडे अधिक लक्ष दिले पाहिजे. जेनला हे अजिबात आवडले नाही. "बर" मला शाळेत का जायला हवं?" तिने विचारले. "मी आफ्रिकेत जाऊन प्राणी आणि पक्ष्यांचा अभ्यास का करू शकत नाही?“

"नक्कीच करू शकते." तिची आई म्हणाली.

पण सध्या सर्वात महत्त्वाची गोष्ट म्हणजे शाळेत चांगले गुण मिळवणे. तरच तुम्ही शास्त्रज्ञ होऊ शकाल. आणि फक्त शास्त्रज्ञच आफ्रिकेत जाऊन प्राण्यांचा अभ्यास करू शकतात.

जेनने सुस्कारा सोडला आणि म्हणाली, "ठीक आहे, मग मी हे काम पूर्ण करेन." उद्यापासून मी वेळेवर शाळेत जाईन. आणि मला एखादे विषय आवडत नसले तरी अभ्यास करेन.

शाळेतील त्या दिवसापासून ती चांगले गुण मिळवू लागली. पण शाळा सुटल्यावर ती कधीकधी तिच्या आवडत्या झाडावर चढायची, किंवा खडकांमध्ये भटकायची, किंवा ती समुद्रकिनाऱ्यावरून फिरायची आणि घरी पक्ष्यांची घरटी घेऊन यायची.

एके दिवशी जेनला कळले की वृद्ध घोड्यांच्या तबेलाला पैशांची गरज आहे. योगदान देण्याची कल्पना तिला सुचली. तिने आपल्या लॉनवर गोळा केलेल्या नैसर्गिक वस्तूंचे प्रदर्शन भरवले आणि एक फलक लावला ज्यावर लिहिले होते: नैसर्गिक संग्रहालय, वृद्ध घोड्यांना योगदान द्या.

वयस्कर घोड्यांना

जेनने तीन वर्षांपासून या संग्रहालयाने तबेलांसाठी निधी उभारला.

नंतर जेनने साप्ताहिक वृत्तपत्र लिहायला सुरुवात केली. तिने पत्रे लिहायला सुरुवात केली, ज्यात तिने लहान कीटकांपासून ते महाकाय प्राण्यांपर्यंत सर्व गोष्टींचे वर्णन केले. मिसेस गुडॉल 'मगर' नावाचे हे पत्र टाईप करून जेन आणि जुडीच्या मैत्रिणींसाठी त्याच्या प्रती छापून काढत असत.

जेनने चांगल्या गुणांनी हायस्कूल पूर्ण केले. पण ती अजून शास्त्रज्ञ झाली नव्हती. तिच्या आई-वडिलांचा घटस्फोट झाला होता आणि महागड्या विद्यापीठाच्या शिक्षणासाठी त्यांच्याकडे पैसे नव्हते. म्हणून, जेनने एका सेक्रेटरीच्या प्रशिक्षण शाळेत प्रवेश घेतला. त्यानंतर तिला लंडनमधील एका फिल्म कंपनीत नोकरी मिळाली.

"मी अजून हार मानलेली नाही, "ती तिच्या आईला म्हणाली. "काहीही झाले तरी, मी आफ्रिकेला जाऊन प्राण्यांचा अभ्यास करेन."

"ते तुझ्यावर अवलंबून आहे," श्रीमती गुडॉल म्हणाल्या. "जर तू मनात आणलं, जर तुला एखाद्या गोष्टीची तीव्र इच्छा असेल, तर तुम्ही अवश्य त्या गोष्टीसाठी लढतात..

तीन वर्षे उलटली. जेन तिचं आयुष्य जगत होती. ती ऑफिसमध्ये जाऊन चित्रपटांचे संपादन करत असे. एकीकडे हे काम करत होती तर दुसरीकडे घराबाहेर निसर्गाच्या सान्निध्यात जाण्याच्या इच्छेत हरवून जात होती.

मग अचानक एके दिवशी तिला तिच्या केनियामध्ये राहणाऱ्या मित्राचे पत्र आले.

त्याने जेनला केनियाला भेट देण्यासाठी आमंत्रित केले. जेनला वाटले की हीच ती संधी होती ज्याची ती वाट पाहत होती. केनिया, वन्यजीवांसाठी प्रसिद्ध असलेला एक आफ्रिकन देश, तिच्या मनात आशेचा किरण घेऊन आला, पण तो लवकरच मावळला. केनियाला जाण्यासाठी विमानाचे तिकीट काढायला तिला पैसे कुठून मिळणार होते? तिचा पगार फक्त राहण्या-खाण्याच्या खर्चावरच खर्च केला जात असे.

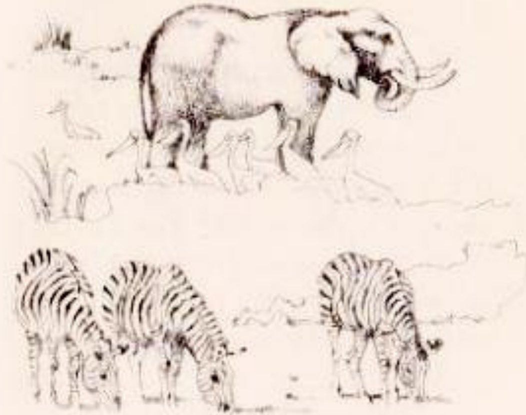
जेनने फोन करून तिच्या आईला सांगितले. "मला वाटतं तू जायला हवं," मिसेस गुडॉल म्हणाल्या. "घरी परत ये आणि इथे काही काम कर. मग तू कमावलेला प्रत्येक पैसा वाचवू शकते."

जेनने नेमके तेच करायचे ठरवले. पण पैसे वाचवायला किती वेळ लागेल? महिने? वर्षे?

पण अधिक नाही फक्त काही महिने लागले. दररोज जेन बोर्नमथ येथील एका रेस्टॉरंटमध्ये खूप तास काम करायची. अखेरीस, तिने केनियाला जाण्यासाठी विमानाचे तिकीट काढण्याकरिता पैसे वाचवले. तिने तिची सुटकेस भरली आणि शुभशकुन म्हणून तिची बाहुली, ज्युबिली, सोबत घेतली..

१९५७ साली, वयाच्या २३ व्या वर्षी, जेनने पहिल्यांदा आफ्रिकेच्या भूमीवर पाऊल ठेवले. विमानतळावरून तिच्या मैत्रिणीच्या घरी जाताना, तिने जिराफ, हत्ती आणि झेब्रा यांसारखे प्राणी पहिल्यांदाच मोकळ्या जागेत पाहिले. ते जंगलात भटकताना दिसले. त्या दिवशी अनुभवलेला रोमांच ती कधीच विसरू शकली नाही.

जरी तिला तिच्या मैत्रिणीच्या शेतावर राहायला आवडत असले तरी, वन्य प्राण्यांचा अभ्यास कसा करता येईल याचाच जेन सतत विचार करत असे. लवकरच, ती केनियाची राजधानी नैरोबीला राहायला गेली. कदाचित तिथे कोणीतरी तिला मदत करू शकेल.

मग जेनने असे काही केले ज्यामुळे तिचे आयुष्य बदलले. तिथे उपस्थित असलेल्या प्रसिद्ध शास्त्रज्ञ डॉ. लुई लीकी यांना ती भेटली. त्यांनी आफ्रिकेतील एका संग्रहालयात काम केले. आपल्या पत्नीसोबत मानवी पूर्वजांचा अभ्यास करण्यासाठी. अमेरिकेत बरीच वर्षे घालवली होती. जेनने त्याला सांगितले की तिला काय करायचे आहे? त्याने तिचे बोलणे काळजीपूर्वक ऐकले आणि तो हसला. "मला वाटते की माझ्याकडे तुझ्यासाठी अगदी योग्य काम आहे," तो म्हणाला. "तू माझी सेक्रेटरी होशील का?"

"यापेक्षा चांगलं काय असू शकतं?" जेन आनंदाने उद्गारली. काही दिवसांतच, तिने केनियाच्या राष्ट्रीय नैसर्गिक इतिहास संग्रहालयात काम करण्यास सुरुवात केली. जेनसाठी एक नवीन, रोमांचक जग खुले झाले होते.

मानववंशशास्त्र (मानवजातीचा अभ्यास) आणि जीवाश्मशास्त्र (जीवाश्मांचा अभ्यास) यांबद्दल शिकून घेतले.

त्यानंतर तिने लीकी कुटुंबासोबत टांझानियाला प्रवास केला. तिने १९१९ मध्ये ओल्डुवाई दरीला भेट दिली. त्या दोघांना लाखो वर्षे जुनी हाडे आणि इतर जीवाश्म शोधण्यात मदत केली.
डॉ. लीकी यांचा विश्वास होता की यापैकी काही जीवाश्म आदिमानवांचे होते. सकाळपासून संध्याकाळपर्यंत, जेनने काळजीपूर्वक झिजलेले खडक खरवडून काढले.

तिला कधीही कडक उन्हाचा किंवा कष्टाचा त्रास झाला नाही. तिने थकव्याची तक्रार केली नाही.

नैरोबीला परत जाताना, डॉ. लीकी टांझानियातील टांगानिका सरोवरात राहणाऱ्या वानरांच्या एका गटाबद्दल सांगितले.

“फार उशीर होण्यापूर्वी कोणीतरी या वानरांचा अभ्यास करायला हवा," तो म्हणाला.

मानव त्यांच्या जमिनीवर वेगाने अतिक्रमण करत आहेत. शिवाय, वन्य वातावरणात राहणारे लोक... या वानरांचा अभ्यास आदिमानवांना समजून घेणे शास्त्रज्ञांचे त्यामुळे मदत होऊ शकते.

थोड्या वेळाने, डॉ. लीकी म्हणाले, "जेन, मला वाटतं तू हे करू शकतेस. प्रयत्न करून बघायला आवडेल का?"

जेन क्षणभर शांत राहिली. तिला तिच्या कानांवर विश्वास बसत नव्हता. मग ती उत्साहाने म्हणाली, "हो, नक्कीच. मला हेच तर नेहमी करायचं होतं."

जंगलात राहण्याच्या नुसत्या कल्पनेनेच जेनला रोमांच आला. दुसऱ्या दिवशी ती टांगानिका सरोवरावर जाण्यास सज्ज झाली. पण ते इतके सोपे नव्हते.

तिला आधी खर्च भागवण्यासाठी कोणालातरी शोधावे लागले. तिने शास्त्रज्ञांना निधी देणाऱ्या अनेक संस्थांना पत्र लिहिले. पण जेनकडे विद्यापीठाची पदवी नसल्यामुळे बहुतेक जण तिला पैसे देण्यास तयार नव्हते.

ती इंग्लंडला परतली आणि महिनेभर वाट पाहत राहिली.

तिला वाटू लागले की तिचे स्वप्न कदाचित कधीच पूर्ण होणार नाही. अखेरीस, विल्की फाउंडेशनने तिचा सहा महिन्यांचा खर्च देण्याचे मान्य केले. पण टांझानिया सरकार जेनला एकटीला जंगलात पाठवायला तयार नव्हते. तसेच जेनच्या मैत्रिणींपैकी कोणीही त्या दुर्गम, घनदाट जंगलात थांबायला तयार नव्हते. अखेरीस, खुद्द मिसेस गुडॉल यांनीच... जेनसोबत जायचं ठरवलं.

येथे पोहोचण्यासाठी आठशे मैलांचा खडतर प्रदेश पार करून गेल्या, टांगानिका सरोवराच्या काठावर, त्यांनी शिधासामग्री खरेदी केली आणि डॉमिनिक नावाच्या एका स्वयंपाक्याला कामावर ठेवले. त्यांच्या प्रवासातील शेवटचे १२ मैल त्यांनी बोटीने पार केले. या बोटीमागे एक लहान होडी ओढली जात होती, जी किगोमा आणि बाहेरील जग यांच्यातील दुवा होती.

जेव्हा जेन वानरांच्या वस्तीच्या ठिकाणी, गोम्बेला पोहोचली आणि तिथली दृश्ये पाहिली, तेव्हा ती आपला सगळा थकवा आणि तासन्तास केलेली प्रतीक्षा विसरून गेली. सरोवराच्या काठापासून ते उंच पर्वतांच्या शिखरांपर्यंत झाडे आणि वनस्पतींनी भरलेले दाट जंगलं होते. जेनला ते ठिकाण खूप सुंदर वाटले.

पण श्रीमती गुडॉल यांना रोग पसरवणाऱ्या कीटकांची आणि धोकादायक वन्य प्राण्यांची चिंता वाटत होती.

डॉमिनिकने दोन तंबू उभारले आणि त्यातील सामान बाहेर काढले. काही उत्सुक आफ्रिकन लोक पाहत उभे होते. त्या पहिल्या रात्री, जेनने तंबूच्या मध्यभागी आपली खाट तयार केली. बाहेर ताऱ्यांनी भरलेले त्या मोकळ्या आकाशाखाली ती झोपली.

हे ठिकाण संपूर्ण जगात सर्वोत्तम तिला असे वाटले की, तिचा जन्मच इथे राहण्यासाठी आणि काम करण्यासाठी झाला आहे.

पहिल्या काही महिन्यांत, तिथल्या वन तज्ञांनी जेनला त्या परिसराबद्दल बरेच काही शिकवले. जेव्हा जेनने एकटीने शोधमोहीम सुरू केली, तेव्हा तिला प्रचंड उत्साह वाटला, पण निराशाही झाली. दररोज जेन सकाळी लवकर उठून मैलोन् मैल चालायची. ती जंगलातून भटकली, पण तिला एकही वानर दिसला नाही. तिथे रानडुक्कर, पट्टेरी मुंगूस, खारी, घुशी आणि माकडं यांसारखे इतर अनेक प्राणी होते, पण एकही वानर नव्हता. एकही नाही.

कधीकधी जेनला त्यांच्या मोठ्या किंकाळ्या ऐकू येत, आणि कधीकधी ते क्षणभर दिसायचे आणि मग झुडपांमध्ये दिसेनासे व्हायचे. डोंगराच्या शिखरावर चढूनही तिला एकही वानर दिसला नाही. ती खूप गोंधळली होती. ते नक्की काय होते हे तिला समजत नव्हते. त्यांच्या जवळ गेल्याशिवाय तुम्हाला त्यांचा अभ्यास करता येणार नाही का ?

त्या कठीण दिवसात श्रीमती गुडॉल यांनी तिला खूप मदत केली. त्यांनी तंबू स्वच्छ आणि नीटनेटका ठेवला. आणि सर्व प्रकारच्या व्यवस्था केल्या. तिने जेनच्या कीटक आणि वनस्पतींच्या संग्रहातही मोठी भर घातली. आफ्रिकन लोक तिच्याकडे औषधांसाठी येऊ लागले. लवकरच, आफ्रिकन आणि त्या चांगल्या मैत्रिणी झाल्या. पण सर्वात महत्त्वाचे म्हणजे, मिसेस गुडॉल यांनी जेनचा उत्साह टिकवून ठेवला आणि तिला प्रोत्साहन दिले. त्यांना जंगलातील जीवन नक्कीच कठीण वाटले असेल, पण त्या कधीच काही बोलल्या नाहीत. संध्याकाळी, त्या कॅम्पमधील आपल्या दैनंदिन जीवनाबद्दलच्या मनोरंजक गोष्टी सांगून जेनला हसवायच्या.

अनेक वर्षांनंतर एकदा जेन म्हणाली, "मी खूप भाग्यवान आहे की मला लाखोमध्ये एक अशी आई मिळाली." तिच्याशिवाय मी काहीही करू शकली नसते. नसतो.

तीन महिन्यांनंतर, जेन आणि तिची आई दोघींनाही मलेरिया झाला. डॉक्टरांना भेटायला बोटीने किमोगाला जाण्याची ताकद दोघींमध्येही नव्हती. म्हणून, डोमिनिकने त्यांची काळजी घेतली. ती एक चांगली नर्स होती. काही आठवड्यांनंतर, दोन्ही रुग्ण बऱ्या झाल्या.

आजारपणानंतरच्या अगदी पहिल्याच दिवशी जेनला माकडांना जवळून पाहण्याची संधी मिळाली. ती एका छोट्या डोंगरावर चढली. आणि माकडांचे अनेक गट तिच्याजवळ आले. या घटनेमुळे जेनला खूप प्रोत्साहन मिळाले.

कॉफी असलेला एक पत्र्याचा डबा सोबत घेतला. तिथे स्वयंपाकाचे साहित्य, काही खाद्यपदार्थ, एक घोंगडी आणि स्वेटर होते.

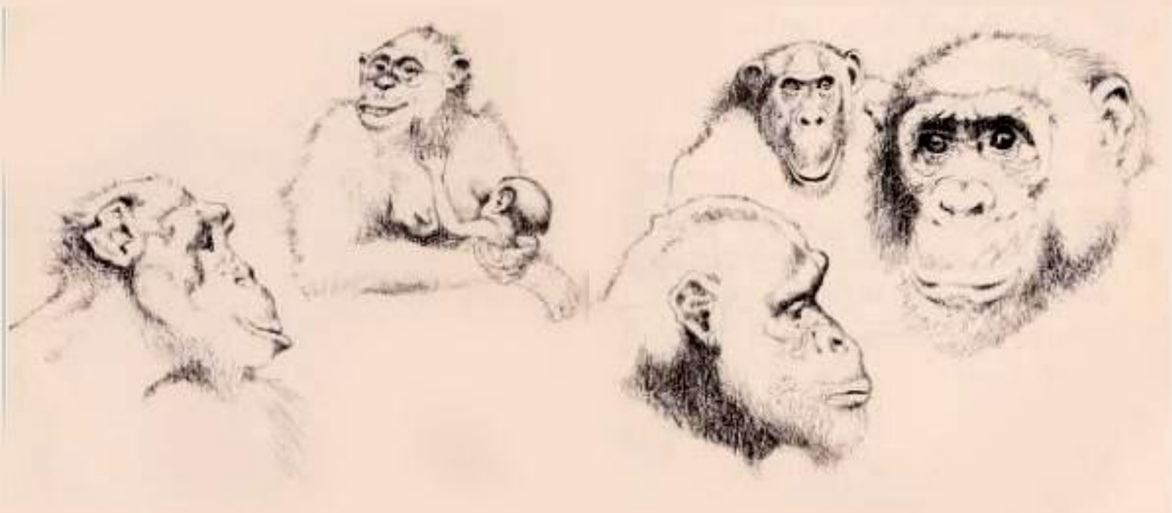
जेव्हा वानर डोंगराच्या शिखराजवळील झाडांवर बसलेले असत, तेव्हा जेनसुद्धा रात्री तिथेच थांबायची.

जसजसे आठवडे सरत गेले, तसतसे माकडांनी त्यांच्याभोवती शांतपणे बसणाऱ्या या लहानशा मुलीला स्वीकारले. जेनने त्यांच्यापैकी काहींना नावेही दिली. एका टकलाचे नाव मून ठेवले होते मिस्टर मॅकग्रेगर. आणि ज्याला मोठे कान आणि मोठे नाक होते, त्याचे नाव फ्लो होते.

फ्लोच्या बाळाचे नाव फिफि होते, जी सतत तिच्या आईला चिकटून राहायची. ज्याच्या पाठीवर आणि मानेवर दाट केस होते, त्याचे नाव ऑली होते. आणि जेनला सर्वात जास्त वेळा दिसणारे दोन पुरुष म्हणजे डेव्हिड ग्रेबियर्ड आणि गोलियाथ, जो खूप मोठा आणि बलवान होता.

तिथे पाच महिने घालवल्यानंतर, मिसेस गुडॉल इंग्लंडला परतल्या. त्यानंतर जेन आणखी एक वर्ष गोम्बेमध्ये राहिली. तिला तिच्या आईची आठवण येत असली तरी, जंगलात राहण्यात तिला दिलासा मिळाला. तिला कधीच एकटेपणा जाणवला नाही. आफ्रिकन लोक तिचे मित्र बनले आणि त्यांनी तिला कामात खूप मदत केली. अनेक प्राणी आणि पक्षीसुद्धा जेनचे मित्र बनले. रात्रीच्या वेळीसुद्धा, जेव्हा ती आपल्या वहीत अभ्यासाची नोंद करत असे, तेव्हा कोणीतरी तिच्यासोबत असायचे. ते होते टेरी नावाचा एक बेडूक, जो तिच्या कंदिलाभोवती घिरट्या घालत असे.. अर्धचंद्राकृती 'जेनेट' नावाचा एक लहान आफ्रिकन प्राणी तिच्याकडे केळी खायला यायचा. आणि तिची कठपुतळी, ज्युबिली, नेहमी तंबूतल्या एका खुर्चीवर बसायची.

ऊन असो वा पाऊस,जेन अभ्यास करत असे.. ती तो करत राहिली. "प्राण्यांचे जीवन आणि वर्तन खऱ्या अर्थाने समजून घेण्याचा एकमेव मार्ग म्हणजे, दीर्घ कालावधीसाठी त्यांचे निरीक्षण आणि अभ्यास करणे," असे ती म्हणाली.

जेनच्या संशोधनानुसार काही महत्त्वाचे निष्कर्ष समोर आले. जंगली वानरांना मांस खाताना किंवा अवजारे वापरताना यापूर्वी कोणीही पाहिले नव्हते. ते पानांपासून स्पंजसारख्या रचना तयार करून त्यांचा उपयोग छिद्रांमधून पाणी शोषून घेण्यासाठी करत असत.

फ्लो आणि इतर वानर माता आपल्या पिलांचे संगोपन कसे करतात, हे पाहण्यात जेनला विशेष रस होता.

जंगलात राहणे नेहमीच सुखद नव्हते. जेनला कीटकदंश आणि मलेरियाच्या तापाचा त्रास झाला. दरवर्षी पावसाळ्यात तिच्या परिसरातून जाणाऱ्या भयंकर वादळांमुळे ती अनेकदा त्रस्त होत असे. विषारी साप, भुकेले बिबटे आणि संतप्त वानर यांची भीती तिला नेहमीच वाटत असे. पण तिने या सर्व अडचणी आणि धोक्यांना धैर्याने तोंड दिले. तिने ते स्वीकारले होते. हे सर्व तिने निवडलेल्या जीवनाचाच एक भाग होते.

सोसायटी आता जेनच्या संशोधनासाठी निधी देत होती. पण जेनला अजूनही पुढील वैज्ञानिक शिक्षणाची गरज होती.

डिसेंबर १९६१ मध्ये, जेन केंब्रिज विद्यापीठात शिक्षण घेण्यासाठी इंग्लंडला परतली. आपले काम पुढे चालू ठेवण्यासाठी ती पुढच्या वसंत ऋतूत परत आली.

या वेळी तिला जास्त वेळ एकटे राहावे लागले नाही. नॅशनल जिओग्राफिक सोसायटीने बॅरन ह्यूगो व्हॅन डेन बर्ग यांच्या छायाचित्रांचा संग्रह प्रकाशित केला आहे. लाविकला माकडांवर चित्रपट बनवण्यासाठी तिथे पाठवण्यात आले होते. तो जेनकडे लगेचच आकर्षित झाला. ते दोघे प्रेमात पडले आणि १९६४ मध्ये लंडनमध्ये त्यांचे लग्न झाले.

पुढील पाच वर्षे, जेन हिवाळा केंब्रिजमध्ये आणि उन्हाळा ह्यूगोसोबत आफ्रिकेत घालवत असे. जेव्हा तिला प्राणी वर्तनाचा अभ्यास असलेल्या 'इथॉलॉजी'मध्ये डॉक्टरेट प्रदान करण्यात आली, तो तिच्या आयुष्यातील एक अभिमानाचा क्षण होता. त्यांना त्या क्षेत्रात डॉक्टर ऑफ फिलॉसॉफी ही पदवी प्रदान करण्यात आली.

जेन आणि १९६५ पर्यंतची तिची कामे त्या स्थळाचे महत्त्व इतके वाढले की गोम्बेमध्ये एक कायमस्वरूपी केंद्र उभारण्यात आले. शास्त्रज्ञ आणि विद्यार्थी तेथे संशोधन आणि अभ्यास करण्यासाठी जाऊ लागले.

आज हे एक गजबजलेले संशोधन केंद्र आहे. ओरंगुटान राहत असलेला परिसर आता राष्ट्रीय उद्यान म्हणून घोषित करण्यात आला आहे, आणि या निर्णयामध्ये जेनच्या प्रयत्नांनी महत्त्वपूर्ण योगदान दिले आहे.

तिला जाणवले आता त्याचे प्राणी मित्रांना राहण्यासाठी एक अशी जागा मिळाली आहे जी नेहमी सुरक्षित राहील.

१९६७ मध्ये, जेनने तिच्या मुलाला, जन्म दिला, ज्याला ती प्रेमाने ग्रब म्हणत असे. स्वाहिली भाषेत 'Grub' म्हणजे बुश-बेबी, रात्रीच्या वेळी फिरणारा एक लहान प्राणी. त्यानंतर जेन वर्षातून फक्त तीन महिने गोम्बेमध्ये घालवत असे. बाकीच्या वेळी, ती आणि ग्रब ह्यूगोसोबत जंगलांमधून प्रवास करत, जिथे तो सिंह, बिबटे, तरस, पँथर आणि रानकुत्रे यांसारख्या विविध वन्य प्राण्यांचे चित्रीकरण करत असे. जेन प्राण्यांच्या जीवनाबद्दल लेख लिहून त्याला मदत करत असे.

गोम्बे येथे लिहिलेल्या तिच्या वहीतील नोंदींच्या आधारे, जेनने तिचे पहिले पुस्तक, 'इन द शॅडो ऑफ मॅन' लिहिले. त्यानंतर तिने ह्यूगोसोबत 'ग्रब द बुश बेबी' आणि 'इनोसेंट किलर्स' ही आणखी दोन पुस्तके सह-लेखन केली. या पुस्तकांना ह्यूगोने सचित्र केले होते. कालांतराने त्यांच्या वैवाहिक जीवनात तणाव निर्माण झाला आणि १९७४ मध्ये त्यांचा घटस्फोट झाला.

ग्रबच्या सोबतीने जेनने आफ्रिकेतील वन्य प्राण्यांचा अभ्यास सुरू ठेवला. ग्रबने अनेक ओरंगुटान आणि इतर वानर प्रजातींशी मैत्री केली.

डॉ. जेन गुडॉल आता एक प्रख्यात शास्त्रज्ञ होत्या, ज्यांना त्यांच्या संशोधनासाठी असंख्य पुरस्कार मिळाले होते. वन्य प्राण्यांच्या संवर्धन आणि कल्याणासाठी केलेल्या कार्यामुळे जेनने जगभर कीर्ती मिळवली होती. त्या आपला काही वेळ त्यांच्या लाडक्या गोम्बेमध्ये, तर उर्वरित वेळ कॅलिफोर्नियातील पालो अल्टो विद्यापीठात घालवत असत. आणि टांझानियातील दार एस सलाम विद्यापीठात, जिथे ते विद्यार्थ्यांना शिकवतात. तिने प्रयोगशाळांमध्ये शिकवले आणि संशोधन केले.

जेन गुडॉलची कहाणी अजून संपलेली नाही. तिला तिचा अभ्यास अजून पूर्ण करायचा आहे. तसे करण्यास आणखी बरीच वर्षे लागतील.

तिला आशा आहे की वानरांवरील तिचे संशोधन आपल्या अश्मयुगीन पूर्वजांच्या जीवनावर नवीन प्रकाश टाकेल. असे म्हटले जाते की त्याचे काम आताच सुरू झाले आहे.

लेखकाबद्दल

एलेनॉर कॉर यांनी आपले बालपण कॅनडातील सस्कॅचेवान येथे घालवले. वॉशिंग्टन येथील अमेरिकन युनिव्हर्सिटीमधून बीएची पदवी घेतल्यानंतर, त्यांनी मुलांसाठी वृत्तपत्रीय स्तंभ लिहायला सुरुवात केली. तिने लिहायला सुरुवात केली. तिने खूप प्रवास केला आणि इक्वेडोरमध्ये पहिले बालवाडा सुरू केला. या कामानंतर, तिने ग्रंथालयशास्त्रामध्ये डॉक्टरेट मिळवली.

एलेनॉर कॉरच्या आधी तिने पुटनामसाठी तीन पुस्तके लिहिली आहेत. यांपैकी दोन निसर्गचरित्रे आहेत, "द बायोग्राफी ऑफ अ जायंट पांडा" आणि "द बायोग्राफी ऑफ अ कांगारू". तिसरे पुस्तक सचित्र कथांचे असून त्याचे नाव "द सेंट ऑफ अ मिक्स्ड मिस्ट्री" आहे.

कलाकाराबद्दल

किफ्टे चाव्या ते अमेरिका आणि युरोपमधील एक लोकप्रिय चित्रकार आहेत, ज्यांनी आपल्या चित्रांनी अनेक पुस्तके सजवली आहेत. तो त्याची पत्नी एमी आणि दोन मुलगे ऑस्कर व कॅस्पर यांच्यासोबत हॉलंडमध्ये राहतो. पुटनामसाठीची ही त्याची पहिलीच कामगिरी आहे.